

Istanbulkonferansen 2024 på Sentralen 1.november Oslo 09:30 - 15:00

HVORDAN FORSTÅR VI VOLDEN, OG HVA GJØR VI MED DEN?

Rapport fra Monica Faye (FN-kontakt)

og Berit Knutsen (promotør for Istanbulkonvensjonen / påvirknings koordinator)

NKVTS - Nasjonalt Kunnskapssenter Om Vold og Traumatisk Stress og NOVA – Velferdsforskningsinstituttet på OsloMet arrangerte denne konferansen for å legge frem funn i forskningsrapporter og fremheve hva Norge har forpliktet seg til gjennom Istanbulkonvensjonen.

Kristin Daa, direktør i NKVTS ønsket velkommen, det var 300 fysisk til stede og 800 på strømming. Og funn fra forskning på Vold og overgrep i nære relasjoner som har holdt på over 5 år skulle legges frem i forbindelse med konferansen. Siden Norge har ratifisert Istanbulkonvensjonen forplikter vi oss til å forebygge Vold i nære relasjoner.

Even Eriksen, statssekretær fra Justis- og beredskapsdepartementet holdt innledningsforedraget og presiserte det som direktøren i NKVTS nevnte om forebygging. (Han er også nylig oppnevnt av Europa rådet til promotør for Istanbulkonvensjonen.) Selv volden skal forebygges så godt som mulig, offeret skal få skikkelig behandling og oppfølging etter overgrepet, og overgripere skal straffes eller i hvert fall ansvarliggjøres. Norge har ratifisert Istanbulkonvensjonen, og har derfor forpliktet seg til å utføre regelmessig innsamling av statistiske data om alle former for vold som omfattes av Istanbulkonvensjonen.

Hurdalsplattformen 2024- 2028 har vedtatt en opptrappingsplan av forebygging mot vold og beskytte og ivareta ofrene. Det er laget en **RISK enhet**, med modell fra Stovner politistasjon, som rulles ut til **alle politidistrikt** i samarbeid med helsearbeidere. Og man skal fokuseres på forebygging i forhold til både voldsutsatt og voldsutøver.

https://dinutvei.no/vold-i-naere-relasjoner/risk_risikoanalyse-og-kriminalitetsforebygging-vold-naere-relasjoner/

Det ble nedsatt **kommisjonen for partnerskapsdrap** 6. september 2024 og ledes av Lena Bendiksen. Den skal gjennomgå hvert partnerdrap i Norge for å identifisere mulige systemfeil og styrke myndighetenes arbeid med å forebygge partnervold og partnerdrap.

I september 2024 ble det satt ned en partnerdrapskommisjon som skal lage utkast til ny lov. Omvendt voldsalarm som tredde i kraft i april 2024, redder allerede liv. Men det tok 23 år før man fikk dette vedtaket.

Ingrid Smette, forsker fra NOVA var dagens konferansier, og først ut var **Maria Teresa Grønning Dale (NKTVS) og Lars Roar Frøyland (NOVA) som beskrev funn fra omfangsundersøkelsene deres under tittelen Omfang og utviklingstrekk.**

De refererte først til undersøkelsen: Omfang og utviklingstrekk – voksenundersøkelse fra 2013 – 2023. Volden har økt! Stor økning for kvinner, men på stedet hvil for menn. Det kan være mange grunner til at det har økt, og noe ligger nok i at det er mer bevissthet rundt dette og man tør å melde fra, men uansett er det veldig høyt! Kvinner er mer utsatt for vold tidligere, gjentakelse og flere typer vold. Aldersgruppen 18-29 år opplever mest vold. Voldsbildet påvirker kvinnehelsen. Det er mange grunner til at vold skjer: levekår, skilt, dårlig økonomi. Det er mye reviktimisering; barn som er utsatt for vold, er også mer utsatt for vold som voksen. Vi vet at det er mye mørketall. 1 av 5 melder fra, men 1 av 3 blant voksne. 1 av 10 melder fra om overgrep til helsetjenester og det er sviktende tillit til øvrighetspersoner dessverre.

Det er stor arbeidsledighet blant voldsutsatte, og det finnes mange forskningsrapporter på dette. Flere kom i 2023.

Det finnes også mye forskning på ungdomstiden og vold. Det finnes rapporter fra 2007, 2015 og 2023. Det er dessverre økende funn av høy grad av vold og grov vold pluss seksuell vold. I samfunnet har forståelsen av hva som er seksuell vold endret seg. Blant unge er det mye festing, rus og vold som henger sammen. Jenter er blitt flinkere til å snakke om det. Mild vold i hjemmet

har litt nedgang, mens veldig grov vold har økt. Uansett behøver vi mer faktagrunnlag og mer forskning!

Hvordan forstår vi vold og overgrep? - Rikke Tokle (NOVA) har forsket på seksualkultur og uetisk sex i ungdomstida. Hun har stilt spørsmålet: Hvorfor har ungdom sex? Jenter debuterer rundt 17,7 år og gutter debuterer litt senere, 18, 6 år.

4 grunner til debuten:

1. Få det overstått (alle andre har jo gjort det!)
2. Forsterke relasjonen til kjæresten. Dette er kanskje den mest positive debuterfaringen, men man kan trække over grenser (religiøse, kulturelle osv.)
3. Bekrefte seksuell orientering. Bruke en partner for å finne ut om man er heteroseksuell eller ikke. Dette kan virke veldig egoistisk, spesielt hvis partneren er følelsesmessig involvert.
4. Avstå fra sex (før ekteskap). Dette er i hvert fall religiøst og kulturelt betinget. Dette speiler ofte miljøet de er oppvokst i.

Det følger en risiko for seksuell vold og -krenkelser i ungdomstida. En svensk studie viser at seksuell vold har endret seg over tid og har økt med 70% fra 2014 til 2020. Det er tilsvarende funn i Norge med 40% økning fra 2017 – 2023. Sovevoldtekt og voldtekt med tvang eller vold rammer mest jenter. Voldsutøverene er jevngamle i rundt 80% av tilfellene, og volden skjer i rundt 60% av tilfellene i et hjem.

Anja Emilie Kruse og Hannah Helseth (NKVTS) - Hva har vi lært om seksuell vold av de som begår det?

Vi trenger mye mer kunnskap om utøveren for å klare å forebygge vold og finne alternativer til vold. Hva har vi lært?

1. Det kan være mønstre i oppførselen til de som voldtar. De har stor usikkerhet om hva normene er for heteroseksuell sex.
2. Hva er sovevoldtekt – og trengs samtykke?
3. Å være i det som skjer. Bli i det vonde for å forstå? Gnagende anger – bli i ubehaget. Det er store pedagogiske utfordringer om skadeomfanget (for utøveren).

De anbefalte boken «**Trist tiger**» av Neige Sinno, for å forstå myten om monster vs. voldovergriperens virkelighetsforståelse.

Solveig Bergman (NKTVS): Vold i samiske samfunn

Vold i urfolks samfunn øker over hele verden. Kvinner og barn er mest utsatt. Her ligger dessverre historiske kollektive traumer til grunn. Sannhetskommisjonen som i 2024 har lagt frem historiske fakta om Norges behandling av samer og fornorskningsperioden. Det er heldigvis større bevissthet rundt dette pga disse prosessene, og forskningen hjelper med å gi folk som arbeider med disse problemene, og dette vil forhåpentligvis hjelpe og få ned volden.

En rapport:

[NKVTS_Rapport_2_2017_samiske_samfunn.pdf](#)

Vanskelig å få den samiske befolkningen til å svare på undersøkelser. Noe kan skyldes «taushetskultur» og lojalitet til storfamiliens omdømme og maktstrukturer. Dessuten har samene liten tillit til stormaktsmyndighetene på grunn av fornorskningspolitikk.

Ines Blix og Siri Thoresen (NKTVS) - Tillit og helse hos overgrepsofsatte

Det er altfor få som anmelder. Det er store fysiske og psykiske problemer for voldsutsatte. TRUST studien skal undersøke om psykisk helse blant utsatte etter seksuelle overgrep som oppsøker overgrepsmottak.

Reklamebyrået TRY har vært med å lage en kampanje for å anmelde. Og det har hjulpet på svarprosenten på undersøkelsene.

Prosjektets overordnede mål er å bedre den psykiske helsen til mennesker som er utsatt for seksuelle overgrep. Det psykiske blir også verre når man ikke forteller. Og dessverre viser undersøkelsen så langt en stor grad av «negativ støtte» fra hjelpeapparatet.

<https://www.norceresearch.no/prosjekter/tillit-og-helse-hos-overgrepsofsatte-trust>

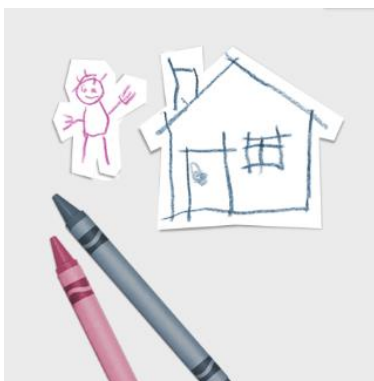
Jane Dullum (NOVA) – Adressesperre som beskyttelsestiltak

Dette er et siste tiltak for det er veldig inngripende i privatlivet. Og det skaper digitalt utenforskap både for mor og barn. Man er ikke å finne i Folkeregisteret, og kan heller ikke være med på alle SoMe kanaler for de kan jo spores. Så dette er alvorlig.

Dette heter kode 6 og er veldig strengt, derfor bruker man det bare når det er helt nødvendig. Barneverntjenesten har for komplisert administrasjon, mens politiet har lyktes med å lage en klar struktur.

Lotte Andersen (NOVA) – Oppfølgingsarbeid Statens barnehus (etbl.2007)

Et samarbeid mellom Justis-, Helse- og barne- og familiedepartementet førte til modellen Barnehus i 2007: [Hjem | Statens Barnehus](#)

Statens barnehus er et tilbud til barn, ungdom, voksne særlige sårbare og pårørende som møter rettsvesenet etter å ha blitt utsatt for vold eller seksuelle overgrep. Og overgrepet må være anmeldt. Det er 12 barnehus og styres av politidistriktene. De som avhører barna er spesialtrente for dette.

Elisiv Bakketeig (NOVA) - Samordning som ideal og praksis: Statlig styring av feltet vold i nære relasjoner.

Artikkel 7 i Istanbulkonvensjonen pålegger partene ved lovgivning eller på annen måte treffe nødvendige tiltak for å vedta og gjennomføre en effektiv, helhetlig og samordna politikk for å forebygge og motvirke alle former for vold. Vold mot kvinner skal møtes på en holistisk måte. Dette skal samordnes i forhold til to styringsrasjonaliteter; hirarkisk sektorstyring og mer flat nettverkstyring. Det er Justis- og beredskapsdep. som koordinerer de 9 departementene som er med. Og det er krevende. Det kan være sektorbarrierer og målkonflikter mellom fagfelt.

Margunn Bjørnholt (VID vitenskapelige høyskole) - Hjelpeapparatet og fortsettelsesvolden.

Vold rammer mest kvinner. Og de bærer på større skam. **Hun går – volden består!**

Det eksisterer dessverre mye fortsettelsesvold etter samlivsbrudd og de voldsutsatte har stor mistillit til samfunnet. Man må erkjenne at volden fortsetter, og de statlige støtteapparatene må ta det på alvor. Hun mener at det må være mer undersøkelser av voldsutsatte mødres helse og livskvalitet. De utsettes for direkte vold og for systemfasilitert vold. Det blir feil av støtteapparatet å problematisere mødre «mangel på samarbeid om foreldreskap», når det muliggjør fortsettelsesvold mot moren. I Australia har man anerkjent at voldsutøver bruker det offentlige systemet til fortsettelsesvold.

Til slutt var det en panelsamtale mellom Carolina Överlien, Uppsalas Universitet/NKVTS, May-Len Skilbrei, Universitetet i Oslo og Bjørn Erik Thon, Likestillings- og diskrimineringsombudet.

Det finnes lite penger/budsjett for sektoroverskridende samarbeid på dette feltet som behøves. Ressursene finner ikke hverandre! Bjørn Erik foreslo et pakkeforløp for en voldsutsatt, slik at alle etater og direktorater osv vet hva de skal gjøre og ha ansvaret for. Akkurat som man gjør for et krefthilfelle for eksempel. Her er det nok store forskjeller ute og går, og det må være en ganske fleksibel sjekklister som kan passe for alle.

**Avslutning ved Marie Louise Seeberg :
Det trengs mer penger til krisesenter og vi trenger en samtykkelov!**

Her er oppropet fra flere organisasjoner om samtykkelov:
<https://samtykkelov.no/>